

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Controversiarum Inter Principes Cathedras Divi Thomæ
Doctoris Angelici, Et Scoti Doctoris Svbtilis**

Stümmel, Friedrich

Coloniæ Agrippinæ, 1680

Præfatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84332)

TOMI SECUNDI
TRACTATUS PRIMUS
DE
DIVINA SIMPLICITATE
ET
DISTINCTIONE SCOTI
AD SIMPLICITATEM DIVINAM
RELATA.
P R Æ F A T I O

In Tomum hunc posteriorem.

MERITO in hunc Tomum secundum præfari licet superciliosam temeritatis demerentiam esse, velle in dubium seu quæstionem vocare, an distinctio Scoti tam extra, quam intra suam scholam usuratissima, sit in fide ruta, aut nefariam cum hæreticorum erroribus affinitatem sapiat, signanter cum Gualteri & Gilberti Porretani dogmate, hoc enim est quærere non solum an sacratissimus Ordo noster, qui eam per tot sæcula, sine ulla torius antiquitatis Theologorum nota, inoffenso pede legit, tenuit, & etiamnum tenacissime defendit, totidem centenis sæculis extiterit foedissimam conspiratus hæresis, sed & cuncta per orbem Christianum sacræ Inquisitionis Tribunalia oscitantæ summæ arguere, imò totam Ecclesiam Dei, quæ non obstat, quod tot Concilia post Scotum celebrata fuerint, in quibus, ut ait Hieronymus, Babylonis parvulos, id est, recens exortas hæreses, statim in semine ipso, & primo germine ad petram Apostolicam allidere atque interimere conata fuit, per quatuor sæcula hanc opinionem de distinctione Scotica minus tuta, ac ad vendicandas à contradictione veritates propositionem de Deo falsò necessaria, in Universitatibus Catholicis per universum mundum adeò patenter & solemniter, tamque plausibili constantia usque in præsentem diem sine aliqua contradictione, sine ulla admonitione in scholis doceri, publicisque typis mandari permiserit, præsertim à Seraphici Ordinis Professoribus Ecclesiæ Romanæ obediencissimis, utpotè quos eorum Fundator FRANCISCUS Vir Catholicus & totus Apostolicus Ecclesiæ Romanæ fidem teneri volens, speciali & omnium in Regula primo præcepto post vota essentialia ad Ecclesiæ & summorum Pontificum obedienciam obtrinxit, sane huiusmodi rem de Ecclesiâ opinari, quis non dicet frivolum esse & stolidissimam insaniam ex eo potissimum natam, quòd cum prædictam distinctionem nullis argumentorum machinis subvertere potuerint, aut expugnare, Professores illius saltem deterere ab ea rati sunt *ὅτι παρὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ σφραγισμένου*, ut ait Basil. l. 2. contra Eunomium circa finem, *tanquam pueros, nos cavillationibus* ut larvis perterrentes, quâ ratione quidam objectâ reverentiâ Sanctorum, quod eâ distinctione non usi fuerint, sed rejecerint, cuius contrarium in hoc Tomo ostendetur Tractat. 2. quidam verò objectis non solum Conciliis, tenore fidei orthodoxæ, imò ipsâ Augustissimâ Trinitatis Majestate, eam hæreseos & falsitatis suspitioni insimulare attentarunt. Verùm hi Authores, non contenti suos sequi magistros suæque sensa, videant quâ modestiâ, insuper & quàm consideratè, peritene an imperitè, sapienter an insubidè contra florentissimam Scholasticarum scholam tam amarulentas fulminant censuras, quarum nonnullas Viris cordatis, quibus modestiâ & tenor charitatis cordi est, rimandas & mirandas producamus.

Tom. 2. R. P. Stumelii.

A

Cer.

Cervellotica & bruta censurarum fulmina contra opinionem Scoti
de distinctione in divinis.

2. **G**regorius Ariminensis mordicus tenet eam distinctionem simplicitatem subvertere, & facere Deum non esse simplicem. Adamus 1. Sentent. D. 6. q. 1. concl. 3. clamare Sanctos contra illam. Aquarius Bannes, Sotus & Molina 1. q. 28. a. 2. d. 2. ratione primâ: non satis esse tutam. Torres, aliâs Canariensis 1. de Trinit. q. 28. in 1. p. d. 1. & in 2. parte ejusdem 1. disp. concl. 2. male sonare in fide. Zumel 1. p. q. 4. a. 2. q. 3. non satis consonare fidei. Martilius 1. q. 12. concl. 3. Sanctos communiter docere contra Scotum. Bachonius 1. d. 2. q. 2. concl. 3. Scoti opinionem esse contra Sanctos. Innominatus aliquis apud Rhadam, esse periculosa in fide. Arrubal non esse tutam in fide. Ruiz, d. 11. de Trinit. tit. 7. parum tutam ac temerariam hoc tempore. Oviedo 4. Metaph. puncto 2. ledere sanctissimam Trinitatem. De Queros, si esset vera Scoti distinctio, nihil prorsus esset mysterii in sanctissima Trinitate. Rolmer d. 1. de distinctione in divinis a. 6. object. 10. distinctionem Scoti videri damnatam in Concilio Rhemenfi. Josephus Augustinus 1. p. q. 13. a. 4. ff. 3. n. 45. Scotum parum distare ab errore Porretani. Gonet Tom. 1. d. 3. de attributis divinis in communi a. 2. etsi ibi n. 8. dixerat, se velle abstinere à censuris & verborum aculeis, quos apud Tanerum hic d. 2. dub. 2. affert congestos, ut quod sententia Scoti sit absurda & erronea, ac à communis Patrum doctrina penitus aliena, sui immemor, in x. n. 9. ait: distinctionem Scoti non minus ledere simplicitatem & puritatem Dei, quam sententia Gualteri & Gilberti. Idem repetit Tom. 2. d. 3. de relationibus divinis. a. 1. §. 3. n. 32. Professores Benedictini ad S. Gallum Tom. 1. Curs. Theol. de Deo. Tract. 2. q. 2. de essentia & attributis. distinctionem Scoti & Gilberti doctrinam unam esse & eandem. Cajetanus, Scotum errasse. Martinonius d. 3. de Deo, aperte repugnantem esse sanctis Patribus & Conciliorum definitionibus. Thomas de Argentina, esse contra Catholicam fidem, quæ sequitur inde distinctio realis in Deo.

Hos omnes supergressus Vasquez 1. p. d. 116. c. 2. referens ex Nypho errorem Gualteri, asserentis realem distinctionem inter attributa ac attributorum ab Essentia divina, de Scoto quidem ibi c. 3. sentit, inter errorem Gualteri & communem Theologorum sententiam excogitasse mediam quandam de distinctione ex natura rei opinionem, quam propterea liberat ab errore Gualteri, sed c. 5. atroci illum ferit telo, innuens non solum cum Aureolo, Gregorio & Ariminensi, supra, non omnino excludere compositionem, ac proinde hac parte Gualterum sapere, sed in super ibidem Scotum involvit errori Gilberti, atque argumenta, quæ adversus Gilbertum adduxit S. Bernardus, æque militare contra Scotum. Rursum d. 120. c. 4. Scoti sententiam cum Gilberti confundit, & locis Concilii Rhemenfis & Florentini, & rationibus S. Bernardi confutat, contendens Scotum & Gilbertum in eodem errore versatos fuisse. Cum Vasquez sentit ejus fidus Achates Alarcon Tract. 5. de Deo d. 2. c. 6. dicens: Scoti distinctionem deportandam & dicâ aliquâ dignam.

Tam portentosa libido debachandi, tamque immodesta horum authorum acerbitas adversus modestissimum Doctorem (de quo quid sentiant melioris notæ & sanioris judicii Theologi vide Controv. 4. q. 2. à n. 191. usque ad finem) ejusque illustrissimam scholam quid sapiat, & an solo referendæ veritatis zelo atque acumine puncti scholasticæ libertatis limites tam enormiter supergressi sint, modestus Lector, cui affectus non præjudicat, ad subellia vocet & judicii trutinam. Apud I. C. dum partes ad disceptandum congregiuntur, actiones instituant, litem contestantur, astringuntur prius ad juramentum, ut vocant *calumnias*, in subbiduum dicendæ veritatis, tollendique falsarum excursionum promptuarium, id est, passionis ardorem, quo nonnulli tam ad feriendum percipi atque ad criminandum parati, ut L. *Dissimari*, quâ ab hujusmodi criminacionum excessu arcerentur, lanciendi fuerit: verum Theologi, velut Viri in altâ sapientiæ arce constituti, scientes, quod sufficiat dei malitia sua, intra solam scholasticæ libertatis gravitatem, & modestiæ tramitem consistendo, sententis dissolviantur, non animis & commendatione charitatis, mutique honoris minime; hac ratione si tu ad sinistram ieris, amicus dicebat amico, *dirige ego dexteram tenebo, si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam, ne scilicet fiant iurgia inter nos & fratres enim sumus*. Sapientum disputatio instar jucundissimæ musicæ, est discors concordia & concors discordia se habens in dialogicæ, quæ stat cum univocatione in fidei aureis circumamicta doctrinæ varietatibus prætexta illud Apostoli ad Philippenses 3. *versus*, *quid aliter sapitis, id quoque Deus vobis revelabit*, hanc sapientiæ Christianæ arcem si nunquam excessissent, nunquam profecto tam lubricæ & infelicitate ab iis tam atroces calumniæ tanto Doctori & universæ scholæ nostræ impactæ fuissent, quin potius causæ statum, ut semper desiderarunt ab Adversariis Scotistæ, ad veram scholasticæ dissertationis normam, citra hujusmodi incunctas censuras, tanquam ad lydium vel heracium lapidem revocassent, aut saltem Scotum, qui non alienos, sed proprios, & quidem ambos requirit oculos, melius & in fonte, nec tam oscitanter quasi sub velamine pertranseundo, ut plerumque fit à nostræ scholæ contrivalibus, legissent, & quamvis ob hanc ipsam causam ipsis sufficeret id Trajani Caesaris: *nemo ad convitia scientiis responderet, quam qui nihil*. Quia tamen tantum interest, Scoti & illarum scholæ doctrinam esse tutam in fide, & Catholicam, quantum interest, & me, omnesque Scoti asseclas Catholicos esse. Visum est Doctorem suæque scholæ doctrinam à tantis imposturis liberare, tutam & Catholicam demonstrare, ut (ut cum nostro Luca Waddingo, in Epilogo vite Scoti, loquamur) *periclitanti fama tanti Doctoris nostræque scholæ deesse videamur*. Nam, in gloriam, inquit, volunt amuli, quem gloriæ suæ autho-

„authorem deprædicant Franciscani; quotidiana-
„nis calumniis expetunt, quem hi perpetuis lau-
„dibus prosequuntur; & obsecrare conantur Vi-
„rum, cujus doctrinâ universus Ordo clarescit.
„Aliorum facta brevius ego licet perstringam, li-
„cet indulgentius calumniatoribus obstitam:
„pro Scoto tamen virilius pugnandum, acrius
„decertandum, nervosius scribendum ducō; in
„cujus nomine periclitatur Religio, hoc uno
„gloriatur Magistro; hujus indefessè sectandam
„sibi proposuit disciplinam: quid fiat, si hæc eli-
„minetur? Si ille non audiat gloriose? Perit cum
„filio parentis honos, & cum matris gloria im-
„menis prolis honorificentia. Non licet cōmu-
„nis Magistri, & totius Ordinis famam contē-
„nere. Ille confodalis doctrinam tradidit illi
„per Orbis plenitudinem diffundunt; si calum-
„niis denigratam, si detractionibus obscuram,

„quid superest, nisi ut pusilli scandalizentur? A-
„stimulationem hominum non solam impudenter, ve-
„rum, & crudeliter in hac re contemneremus, cum a-
„nimas occideremus, quæ ex bono animo, ex bona opi-
„nione Magistrorum pendunt. Nobis itaq; necessaria
„est vita nostra, aliis fama nostra. Aequum igitur est
„illas in primis propulsari calumnias, quibus de
„falsitatis & hæreseos suspitione Scoti doctrinam
„criminantur, eaque lædi sanctissimam Trinita-
„tem, illius altitudinem evacuari, imò mysterium
„illud in creaturas invehiri, solvi simplicitate Dei,
„& similia convitiatorum monstra, quibus fugan-
„dis præmittimus huic operi Concilia Oecum-
„enica & Provincialia, quæ de divina simpli-
„citate, & sanctissimâ Trinitate, quid rectâ fide
„tenendum sit, tractant, scholæque nostræ do-
„ctrinam ab adversariorum notis emaculant, &
„scotomachos confutant.

Aug. l. de
bono vi-
dutaris,
& hab.
dist. 3. c.
Non sunt
audiendi.

APPARATVS CONCILIORUM

IN HVNC TOMVM.

Quibus contra errores & hostes sanctissimæ Trinitatis, quid de
hoc Mysterio & simplicitate divina fide tenendum
decernitur.

I. NE hæretici ad Atheismum transire videren-
tur, nullus eorum arietavit contra personâ
Patris, proinde nulla de hoc conveniunt Con-
cilia, inter quæ primum de Divinitate Filii exti-
sit sub Beatissimo Sylvestro Apostolice Sedis
Antistite, Constantino Augusto Imperatore,
consulatu Paulini & Juliani, ab Alexandri Ma-
cedonis regno sexcentesimo trigesimo sexto, vi-
cesimo verò Imperii Constantini, mensis Julii
die 19, in Nicæa Bithyniæ Metropoli. fuit autē
Synodus 318. Patrum, quam nonnulli piē no-
tant mysticum esse & præfiguratum in exercitu
Abrahæ, qui constabat 318. militibus. Hæc pri-
ma Synodus hæreticorum machinas hominū
oppositione, ac imprimis confodit impietatem
Arii, quem prius de Ecclesia, & à fidelium cō-
munionē eiecerat B. Petrus, Martyr, Episcopus
Alexandriæ, sed successor Achilles, antea depre-
cator pro Ario, non obstante, quod Episcopus
S. Martyr Petrus illi dixerat, noctu apparuisse
sibi Jesum veste discissâ, causamque rei scisci-
tanti dixisse, *Arius vestem meam, quæ est Ecclesia,*
dilaceravit, denud illud receperat; contra hunc
itaque Arium & Arianitas, aliosque illius tem-
poris hæreticos, Synodus Nicæa annis tribus
& paulò longius est acta.

Perunt
in eo 318.
Patres.

ctum, & αὐτὸς ὁ Πάτρι, hoc est, ejusdem cum patre sub-
stantia, per quem omnia facta sunt, quæ in cælis, &
quæ in terra: qui propter nos & propter nostram sa-
lutem descendit, & incarnatus est, homo factus, pas-
sus est, & resurrexit tertiâ die, & ascendit in cælos,
inde venturus judicare vivos & mortuos. Et in Spi-
ritum sanctum. Eos autem qui dicunt: Erat ali-
quando quando non erat, & antequam nasceretur,
non erat: & quia ex non extantibus factus est, aut
ex alia substantia, dicunt esse τὸ πρῶτον, aut converti-
bilem, vel mutabilem Filium Dei, anathematizat
Catholica & Apostolica Ecclesia.

Hujus porro definitionis sic complexæ cau-
sa fuit, quod (ut inquit S. Athan. Epist. ad Afros:
paulò ante medium, & refertur in Tom. Concil.
in Concilio Nicæno l. 2. de iis quæ acta sunt in
Concilio ante decretorum constitutionem) cum
Synodus in hoc esset, ut impias voces ab
Arianis inventas è medio tolleret, scilicet Filium
Dei non esse mutabilem, nec facturam & crea-
turam esse ex non entibus, sed ex Deo esse fi-
lium, & naturâ unigenitum verbum & sapien-
tiam esse Patris, & verum Deum esse, ut Joan-
nes dixit, & splendorem Patris & figuram sub-
stantiæ, ut Paulus scripsit. Hic Eusebiani pravas
suas opiniones sequentes inter sese mullitare:
imus quoque & nos, inquentes, in vestram
sententiam: nimirum volebant illud, ex Deo ef-
se, commune esse, & ad homines quoque perti-
nere, neque quidquam Christum à nobis eo
nomine deferre. Et paulò post, Episcopi astutia
eorum ac perditio impietatis & fraudulento co-
nato exploratè cognito, planius & clarius co-
acti sunt exponere illud, ex Deo esse, & scribere,
Filium ex substantia Dei esse, ex Deo esse, &
commune & æquè ad filium & creaturas per-
tine-
A 2

Vasfrities
Arianorum
detestata.

Symbolum Nicænum.

CREDIMUS in unum Deum, Patrem omni-
potentem, omnium visibilium & invisibilium fa-
ctorem. Et in unum Dominum nostrum Jesum Chri-
stum, Filium Dei de Patre natum, unigenitum, id
est, de substantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex
lumine, Deum verum ex Deo vero, natum, non fa-
ctum secundum R. P. Stumelg.

Confessio
Nicæna
fidelis.

tinere existimaretur. Rursus cum pauci qui Arianiani putabantur, rogarentur ab Episcopis utrum dicerent: filium non creaturam esse, sed virtutem, sapientiamque; solam patris & æternam, atque adeo cumulatè perfectam patris imaginem & Deum verum: manifestè cernebantur Eusebiani nutu sibi invicem significasse, hæc etiam in nos cadere. Etenim nos imago & gloria Dei dicimur. Et de nobis dictum esse: semper, & nos qui vivimus, & multæ virtutes sunt. Quin etiã illud: Exiit omnis virtus Dei ex terra Ægypti: Itemque, Bruchus & locusta dicitur potentia magna. Alio quoque in loco, Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob. Quin etiam nos propriè ex Deo esse; non possumus, inquit, simpliciter dicere: sed quòd fratres etiam vocavit. Quòd si filium verum Deum dicant, illud nos minime conturbat. Nam qui verè factus sit, verus est. Atque ista quidem est depravata Arianorum sententia. Verum Episcopi cum eorum fraudes perspectas haberent, has voces: splendor, fons, fluvius, forma essentialis, & in lumine tuo videbimus lumen, & ego & Pater unum sumus, ex scripturis colligere: atque de reliquo scribere apertius & brevius, filium patri consubstantiali esse. Nam voces

supraposita hanc eandem habent vim. Quod autem obstreperunt has voces in scriptis non reperiri, frustra sanè ac temerè obstreperunt. Nam illi ipsi ex vocibus non scriptis, nimirum filii ex nihilo creatum, & tempus fuisse quando non erat, ad suum errorem confirmandum, adierunt. Quapropter ex non scriptis vocibus, pietas tamen excogitatis, condemnati sunt. Ipsi enim voces sui erroris ex stercore eruèntes, ut verè terribiles decebat, locuti sunt. Episcopi autem non suo prope ingenio verba excogitantes, sed à Patribus petentes testimonia, sic scripserunt. Nam erant Episcopi veteres ante annos fere centum & triginta, tum qui Romæ Pontificatum gesserunt, tum in nostra civitate, qui criminabantur eos, à quibus filius factus dicebatur, & non consubstantialis patri. Quod quidem intellexerat Eusebius Episcopus Cæsareæ, qui quancumque ante deflexerat ad hæresin Arianam, postea tamen Concilio Nicæno subscripsit: atque adeo suæ Ecclesiæ per literas confirmavit, se plane animadvertisse, hoc verbum homouision, id est, consubstantiali, à veteribus Episcopis, & scriptoribus, iisque disertis, & illustribus in divinitate patris & filii explicanda usurparum esse.

CONCILIVM ALEXANDRINVM.

Frassen.

HOc Concilium Nicæno antiquius esse, falsò refert noster Frassen, *Tom. 1. de Deo, Tractat. 3. in Appendice Conciliorum p. 485. in fine.* tum quia Nicænum sub Sylvestro, Alexandrinum sub Liberio, qui sedit post Marcum & Julium 1. tertius à Sylvestro; cum etiam, quia teste Rufino *l. 1. h. st. c. 29. apud Vasquez 1. p. d. 124. c. 1. n. 1.* in hoc Concilio suborta fuit eadem contentio de voce *ὁμοούσιος* & *ὁμοιούσιος* qualis fuerat ante in Nicæno. Supponitur itaque hoc tempore posterius esse: cui non obstat, quod in Nicæno (ut habet Frassen *loc. cit. ex Epistola Julij ad Athanasium*) Acta Concilii Alexandrini in Nicæno producta sint; nam illa duo Concilia fuerunt sibi valde vicina, potuerunt itaque ambo idem producere: deinde Julius, cujus Epistolam citat, immediatè sedit ante Liberium, sub quo Alexandrina Synodus extitit celebrata, postquam è vivis decesserat Julius, qui ergo hujus Alexandrini memoriam habuisset? denique Frassen quomodo sibi nexus est, qui loco citato ex sancto Basilio refert, *Nicænam Synodum fomitem liti in Concilio Alexandrino suborta, subministrasse, ergo necessariò præcessit Nicæna Synodus Alexandrinæ.*

Preposita intelligentia Ecclesiastica Græca cum Latina.

Gravis ergo propter alium & alium usum hujus vocis *ὁμοούσιος* (ut refertur *Tom. 1. CC. in notis ante Epistolam Synodalem Concilii Alexandrini*) & periculosa Controversia de nominandis contra Sabellium in Sacrosancta Trinitate suppositis, inter Græcos & Latinos exorta, feliciter admodum sopita fuit, hoc modo: Græci, qui tres hypostasies dicebant, teste Gregorio Nazian. *Orat. de laudib. D. Athanasij*, videbantur latinis tres *ὁμοούσιος*, siue essentias cum Ario dicere,

ed quòd tota Græcorum prophanorum schola (ut S. Hieron. *epist. 57. affirmat*) discrimen inter hypostasim & Usiam ignorabat. Latini verò, qui rejecto nomine Hypostasis, personas dicebant, Græcis videbantur distinctione non repleta, sed tantum ratione muneris siue officii inter Patrem, Filium & Spiritum sanctum agnoscere: ed quòd personæ vocabulum ad auctoritatem officii significandam accommodari solet, Ob quam verborum contentionem, ed inquit, Gregor. Nazian. *Orat. de laudib. Athanasij* *sub finem*, res adducta est, ut periculum esset, ne res orbis terrarum fines (id est, Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ) una cum syllabis à se invicè distraherentur, & abrumperentur; Effecit itaque Athanasius, teste Greg. *præd. loco*, ut deposita eadem controversia nominum, Græci Personæ vocabulum pro hypostasi usurparent: & vicissim Latini hypostasim pro persona dicerent. Et quamquam S. Augustino de *Trinit. l. 5. c. 8. & 9.* Latinisque posteris hæc conciliatio deinceps displicuisse videatur, tamen S. Hier. *ep. 57. apud Damasum*, impetravit, ut hujus de nomine duntaxat controversiæ conciliatio admitteretur. Deinceps verò apud posteros communi usui in Ecclesiâ receptum fuit, ut quancumque olim pro essentia & substantia vox hypostasis usurpata fuerit, nunc idem in divinis & creaturis rationabilibus significet græcè hypostasis, quod latinè persona. Ita S. Thom. *1. p. q. 29. a. 2. ibid. Valent. &c.*

Seriem & acta hujus Concilii non invenio in Tomis Conciliorum, cum nec extrent in Tomo editionis Venetæ, neque in Tomo editionis Colonienfis, esto hujus editionis Tomi CC. hinc, postea.